



1

2

3



UN LLOC SENSE LÍMITS

El límit de les vies amb la ciutat constitueix un problema dins de la ciutat, no per límit, si no per l'abandó i la degradació a què es veu sotmès. Les vies i les instal·lacions tècniques necessàries per al funcionament ferroviari van impregnant el seu entorn com a vora urbana, evident límit físic que des de molt aviat serveix com a factor de segregació socioespacial. Així, la línia fèrria s'ha anat conformant també com a barrera social, significativament espais industrials i barris obrers. Potser per això que s'hagi generalitzat la idea de soterrar o desviar els ferrocarrils és una mesura obvia d'integració urbana. Soterrar vies, difuminar límits, omplir buits. Aquest límit estableix la línia entre el ple i el buit.

A l'àmbit de l'estació (La Sagrera-St. Martí) existeix una qüestió essencial que podem comparar amb el que el crític Ignasi de Solà Morales defineix com el terreny vague.

El terme **terreny vague** fa referència a la forma de l'absència en la metròpoli contemporània. Aquest interès es focalitza en les àrees abandonades sovint indefinits i sense límits determinats. Davant la tendència generalitzada a "reincorporar" aquests llocs a la lògica productiva de la ciutat de transformant-los en espais reconstruïts, Solà-Morales reclama el valor del seu estat de ruïna i improductivitat. Només així, aquests estranys espais urbans poden manifestar-se com àmbits de llibertat alternatius a la realitat lucrativa imperant a la ciutat del capitalisme tardà, una realitat anònima.

Per a això proposa un sistema en contínua transformació, basat en una sèrie de categories d'anàlisi similars a les mesetes de Gilles Deleuze, és a dir, a plans de coneixement establerts per determinats punts aleatoris. Les cinc que inicialment va proposar van ser: mutacions, fluxos, habitacions, contenidors i el terreny vague. Es converteix així en instruments d'anàlisi d'un urbanisme entès com a "ciència nòmada", instruments canviants, imprecisos i aleatoris.

LE TERRAIN VAGUE

"Són els llocs urbans, que volem denominar amb l'expressió francesa terreny vague, els que semblen convertir-se en fascinants punts d'atenció, en els indicis més solvents per poder referir-se a la ciutat."

"La relació entre la absència d'ús, d'activitat, i el sentit de llibertat, d'expectativa, és fonamental per entendre tota la potència evocativa que són els terrenys vagues de les ciutats tenen en la percepció de la mateixa en els últims anys. Buit, per tant, com absència, però també com a promesa, com encontre, com espai d'allò possible, d'expectació."

"Són llocs aparentment oblidats on sembla predominar la memòria del passat sobre el present. Són llocs obsolets on només certs valors residuals semblen mantenir-se a pesar de la seva completa desafecció de l'activitat de la ciutat. Són, en definitiva, llocs externs, estranys, que queden fora dels circuits, de les estructures productives."

Ignasi de Solà-Morales
 Present i Futurs. Arquitectura a les Ciutats, 1995

QUÈ FER

"Una qüestió decisiva està sent, probablement, el caràcter dels espais sobre els quals s'està ara establint la ciutat, en gran part BUITS residuals fruit de tensions urbanes no resoltes. (...) No hi ha un model per aquests buits de la ciutat.", Eduard Bru.

El projecte en construcció tracta de fer desaparèixer qualsevol rastre de l'anterior, difuminar els límits, omplir el buit, i esborrar l'empremta urbana del que van ser les vies fèrries.

El que farà serà edificar, amb un alt percentatge d'edificació privada, el que suposa moviments especulatiu en els quals es poden treure grans beneficis, però en els quals la ciutat guanya pocs espais col·lectius.

Resultarà més enriquidor per a la ciutat mantenir una mica de el que hi va haver, abans que esborrar-ho tot sense deixar ni rastre. Aquests llocs tenen la seva història, la seva memòria, i tractar de mantenir una mica de la seva essència com a límits i buits ens connecta amb el passat, i reforça la **identitat del lloc**.

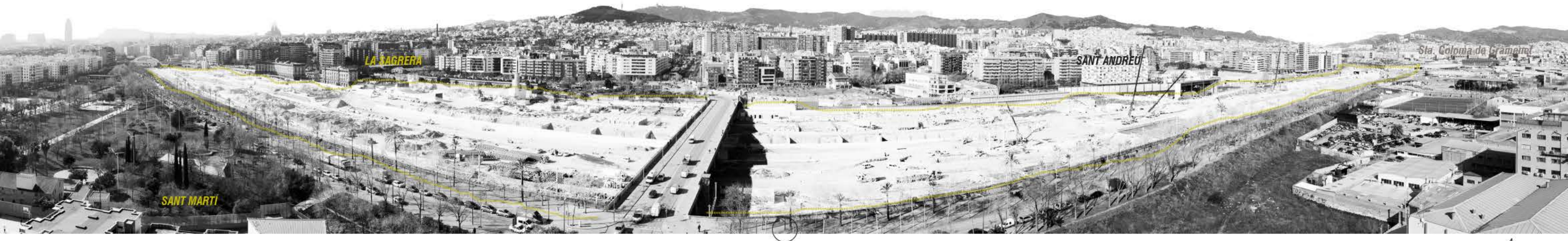
Segons Solà-Morales, "el tractament de la ciutat residual hauria de produir-se des de la contradicció complicada de no trencar els elements perceptius que mantenen la continuïtat en el temps i en el espai. Com pot actuar l'arquitectura en el terreny vague per no convertir-se en un agressiu instrument dels poders i de les raons abstractes?"

A través de la continuïtat dels fluxos, de les energies, dels ritmes que el pas del temps i la pèrdua dels límits que s'han establert.

Preservar, gestionar, reciclar els "terrenys vagues", els espais residuals de la ciutat, no pot ser simplement reordenar per tal que s'integri de nou en l'altres eficient i productiu de la ciutat cancel·lant els valors que tenien el buit i l'absència "(...)" Tot el contrari, són aquest buit i aquesta absència el que cal salvar cost el que costi, el que ha de marcar la diferència entre el "federal bulldozer" i les aproximacions sensibles a aquests llocs de memòria i ambigüitat."

LA SAGRERA

SANT MARTÍ



4